

Den finske Historiker og Politiker Yrjö-Koskinen døde 13. Novbr. 1903. Han var født 1830 af svensk Slægt med Navnet Georg Zachris Forsman; det finske Navn benyttede han først som Pseudonym og antog det som Slægtnavn, da han adledes 1884. Fra 1863 til 1882 var han Professor ved Universitetet i Helsingfors, først i almindelig, senere i finsk og nordisk Historie, 1882 blev han Senator og 1897 Friherre. Hans Hovedinteresse var Arbejdet paa det finske Sprogs Herredømme i Finland over det svenske; han var i en Række af Aar Leder af det finnomane Parti, indtil han tilsidst lydigt bøjede sig for den russiske Regerings Krænkelser af den finske Forfatning, uden Tvivl i det dog falske Haab at den finske Nationalitets Interesser derved skulde blive fremmede. Hans vigtigste historiske Arbejder er de paa Finsk udgivne og paa Svensk oversatte Skrifter: *Klubbe-Kriget samt Finlands sociale tilstand vid slutet af sextonde århundradet* (1864) og *Finlands Historia* (1874).

Efter at Leo XIII 1880 havde gjort *Vatikanets arkiv* tilgængeligt for forskningen, er dette blevet et af de vigtigste midtpunkter for den historiske videnskab; historikere fra alle verdens lande mødes dér. Fra dansk side optoges arbejdet dog først temmelig sent, skønt det rige udbytte, som P. A. Munchs undersøgelser mange år i forvejen havde bragt, stærkt måtte friste til fortsættelse. Dr. *L. Moltesen*, der opholdt sig i Rom 1894—95, begyndte den regelmæssige gennemgang af arkivet fra 1316, og hans arbejde fortsattes for Carlsbergfondets Regning af dr. *M. Mackeprang* (1895—97), candd. *A. Krarup* (1897—98 og 1902—03), *J. Lindbæk* (1898—1901) *R. Meyer* (1899—1902) og *Jul. Nielsen* (1901—03). Arbejdet afsluttedes i sommeren 1903 og var da naaet til Aar 1527. Når det varede så længe, skyldtes dette Vatikanarkivets særegne forhold. Dette er nemlig påfaldende fattigt på originaler, en naturlig følge af, at man længe havde for skik at kassere en sags akter, når den var afgjort. Derimod findes der kopibøger i fortløbende række fra Innocens III, men disse savner for den senere tid ganske registre og må altså gennemgås blad for blad. At der endda ikke er medgået længere

tid, skyldes det frugtbringende samarbejde med den svenske historiker dr. *K. K. Karlsson* (1894—1900) og de norske professorer *G. Storm* og *A. Bugge* (1895—97). Det samlede resultat for Danmarks vedkommende er c. 4200 afskrifter.

Disse breve falder i forskellige grupper. Den største dannes af de overordentlig talrige provisionsbreve. Paverne havde efterhaanden tiltaget sig ret til at besætte alle bispestole og de højeste prælaturer, i stigende grad trængte de sig desuden ved reservationer og ventebreve ind i besættelsen af de ringere embeder, ned til simple præste- og degnekald. Hver embedsledighed gav derfor anledning til en række skrivelser, saa meget mere som der ofte gaves forskellige personer brev på det samme embede, saa at der paafulgte endeløse processer. Enkeltvis kan denne gruppe give vigtige personalhistoriske og kronologiske oplysninger, som helhed frembringe et stærkt indtryk af den levende forbindelse med Rom og af den stigende usikkerhed i alle embedsforhold. — I nær forbindelse hermed står den gruppe, der giver oplysning om kuriens indtægter af Danmark. Alle, der opnåede embeder ved provision, maatte nemlig betale en vis del af det første års indtægt. Desuden udsendte paverne jævnlig pengeindsamlere til Danmark som til de andre kristne lande. Hovedresultatet, som en gennemgang af disse regnskabsnotitser giver, er, at Danmark endda er sluppet nogenlunde let, især i sammenligning med Tyskland. Taxterne for embeder nedsattes ofte, og kollektorerne, om hvis virksomhed i det 15de årh. der desværre savnes fyldestgørende oplysninger, hjembragte ikke store summer. — Af mindst værdi er den tredje store gruppe, indulgenserne til enkelte personer, af hvilke kun dispensationerne til ægteskab i forbudte grader kan ventes at give løsningen paa flere genealogiske gåder. Af de mindre grupper maa fremhæves klosterbrevene, der på mange punkter vil forøge vor viden, f. ex. m. h. t. franciskanernes reform i det 15de årh., og enkelte breve, der giver værdifulde bidrag til forståelsen af middelalderens tænkesæt og livsopfattelse. Af breve med politisk betydning vil der derimod kun være få. Pavernes politik overfor Danmark var i høj grad vaklende og

tilfældig, og paa grund af det vatikanske arkivs særlige karakter vil man ikke finde forhandlingerne, kun disses resultater. Som helhed kan det siges, at stoffet trods sin størrelse snarere vil give vigtige enkeltbidrag til tidens kirkehistorie end ændre oprettelsen af denne i grundtrækkene.

Stoffet forberedes nu til udgivelse af tre af de tidligere arbejdere i Vatikanets arkiv, *Moltesen, Krarup og Lindbæk.*
J. Lindbæk.

Med megen Glæde bør hilses den paabegyndte Udgivelse af et trykt *Katalog over det store kongelige Bibliotheks Haandskrifter vedrørende Norden, særlig Danmark.* Planen hertil blev i sin Tid lagt af fhv. Overbibliotekar, Dr. Chr. Bruun, Tanken blev optaget af nuvær. Overbibliotekar H. O. Lange, og Udførelsen har været overdraget Dr. *E. Gigas.* Værket skal give en beskrivende og i Hovedtrækkene systematisk ordnet Fortegnelse over de nævnte Haandskrifter, og det saaledes, at der ikke alene er Tale om at angive Hovedindholdet af dem, men tillige om at meddele, hvilke deres enkelte Dele er. Saaledes vil man blive i Stand til at orientere sig med Hensyn til alle særlige Spørgsmaal, for saa vidt som Haandskrifterne giver Oplysning derom, og sikkert vil det vise sig, at meget, som hidtil har været ukendt eller ubenyttet, nu vil blive inddraget under Forskningen. Det nysudkomne 1. Bd. (1903) omfatter Nordens Topografi, Statsforhold og Historie samt Danmarks Topografi og første Afsnit af dets Statsforhold. Som særlig værdifuldt skal Opmærksomheden bl. a. henledes paa Fortegnelsen over Indholdet af de store Samlingsbind, der stammer fra Langebek, Werlauff og Allen. Kataloget omfatter ogsaa de Bestanddele af Haandskrifterne, der i den senere Tid er afleverede til Rigsarkivet.

Kort efter Udgivelsen af den danske Generalstabs S. 393 f. omtalte Værk om Felttoget i Skaane 1709—10 har en svensk Forfatter, Docent Arthur Stille udgivet et særdeles dygtigt og samvittighedsfuldt Skrift om samme Emne (*Kriget i Skåne 1709—1710*, Stockholm 1903). Da dette Arbejde er ganske uafhængigt af det danske, supplerer de to hinanden paa en fortræffelig Maade. Blandt Punkter, hvori de afviger fra hin-